

نگاهی به مجموعه‌های رمضان ۹۱

خداحافظ مخاطب

سحر عصر آزاد

سعد غصّره

■ پدیده مجموعه‌های مناسبیتی که در راس آنها سریال‌های ماه رمضان قرار دارند در سال ۹۱ نقطه فرود چند سال اخیر خود را طی کردند. ماه رمضان به جهت طولانی بودن و ارتباط بی‌واسطه‌ای که در این ماه بین وجوه زمینی و ماورایی زندگی به وجود می‌آید، یک مناسبت چندوجهی محسوب می‌شود که این ویژگی در برنامه‌های تولیدی این ماه نمود خاصی دارد. از سال‌های آغاز دهه ۸۰ که مجموعه‌های رمضان تولید داخلی مقبول طبع مخاطبان افتادند و به تدریج تبدیل به شناسنامه تلویزیونی این ماه شدند تا امروز که افزایش تعداد شبکه‌ها رقابت برای جذب مخاطب را بالا برده، تم و مضمون این سریال‌ها مسیر نسبتاً متعادل و تعریف‌شده‌ای را دنبال کردند.

به این مفهوم که طبق قراردادای نوشته‌شده شبکه یک با توجه به فراگیری مضامین ماورایی، شبکه دو با تکیه بر زیرساخت‌های مذهبی مضامین اخلاقی- دینی، شبکه سه با تکیه بر فلسفه وجودی خود مضامین طنز و شبکه تهران هم بدون اجبار مناسبیتی بودن، مسایل اجتماعی مخاطب پایتخت‌نشین را با گوشه‌چشمی به طنز مورد توجه قرار می‌دادند. این قرارداد هر سال با کمی پس و پیش شدن رعایت می‌شد و مخاطب هم با توجه به سلیقه خود و عادت خویشاندی که برایش ایجاد شده بود، می‌توانست مجموعه موردنظر خود را انتخاب یا مثل بسیاری از مخاطبان همه سریال‌ها- که با توجه به تناسب مضمون با فضای معنوی افطار چیده می‌شدند- پشت سر هم تماشا کند.

اما در یکی، دو سال اخیر این عادت- که توسط خود برنامه‌سازان و برنامه‌ریزان شبکه‌ها ایجاد شده بود- تغییر کرد و تحولات صورت‌گرفته همین تنوع نسبی را به یک‌وجهی شدن مجموعه‌ها کشاند که رمضان ۹۱ مصداق آن است.

شبکه یک سال ۸۹ از مجموعه «در مسیر زاینده‌رود» که یک ملودرام جذاب و خوش‌ساخت با درونمایه‌ای اخلاقی بود، به مجموعه ماورایی

سحر عصر آزاد

«سقوط یک فرشته» در سال ۹۰ رسید که شیطان در آن محوریت داشت. این شبکه امسال «راز پنهان» را پخش کرد که یک ملودرام اخلاقی با تکیه بر کلیشه‌های رایج و قصه‌ای آشنا و تکراری بود. امسال قرعه طنز به نام شبکه دو افتاد. این شبکه سال ۸۹ مجموعه ماورایی «ملکوت» را پخش کرد که به شکلی سهل‌الوصول به قصه‌ای برزخی می‌پرداخت و سال ۹۰ هم مجموعه ماورایی «سی‌امین روز» را پخش کرد. پخش سریال «چمدان» در سال ۹۱ که قرار بود رمضان پارسال روی آنتن برود اتفاق جالب امسال بود که تاریخ گذشته بودن طنز کار این مجموعه را به شدت کهنه نشان می‌داد. شبکه سه که معمولاً جذاب‌ترین و پرمخاطب‌ترین مجموعه‌های رمضان را پخش می‌کرد، سال ۸۹ از طنزهای صاحب‌سبک به ملودرام خوش‌ساخت و تلخ «جراحت» رسید و سال ۹۰ مجموعه ماورایی سهل‌الوصول «پنج کیلومتر تا بهشت» را پخش کرد که قهرمان آن روح برزخی یک جسد نیمه‌جان بود که بالاخره به زندگی بازگشت. این شبکه امسال ملودرام «خداحافظ بچه» را پخش کرد که هرچند به واسطه کارگردانی و بازیگری جذابیت‌های بیشتری نسبت به سریال‌های دیگر داشت اما در درام‌پردازی و منطق داستانی با علامت‌سوال‌هایی مواجه‌بود.

شبکه تهران که سال ۸۹ طنز غیرمناسبتی «نون و ریحون» و سال ۹۰ طنز نیمه‌ای «سه دانگ سه دانگ» را پخش کرد امسال ترجیح داد به ادامه سریال «شاید برای شما هم اتفاق بیفتد» با پیام‌های اخلاقی مستقیمش اتکنا کند تا ریسک نکرده باشد. همین نگاه کوتاه نشان می‌دهد نسبت متعادلی که سال ۸۹ بین مضامین طنز، ماورایی، معنوی و ملودرام برقرار بود در سال ۹۰ به نوعی شکسته شد و سنگینی کفه ترازو به سمت مضامین ماورایی و معنوی کلیشه‌شده در کنار طنزهای سطحی، زمینه‌ای فراهم کرد تا امسال مخاطب- با سلیقه متوسط- به سختی بتواند از میان مجموعه‌های چهار شبکه یکی را انتخاب و پیگیری کند. به نظر می‌آید مجموعه‌های مناسبیتی رمضان که به شکلی خودجوش در مسیر تعادلی رو به رشد قرار گرفته بودند با دستورالعمل‌های فرمایشی برای برجسته شدن ژانر ماورایی- معنوی و به حاشیه رفتن طنزهای ساختارمند، امسال به نقطه فرود خود رسیدند تا با یک بازنگری اصولی یا دوباره اوج بگیرند یا با مخاطب این ماه خداحافظی کنند.

انتقاد به سریال‌های ماه رمضان ادامه دارد

«خداحافظ بچه» سلام به کلیشه‌های مخرب

زینب محمودآبادی*

عکس: مجموعه خداحافظ بچه

چرا کل هویت لیلا در بچه‌داشتن خلاصه می‌شود؟ چرا او درس نمی‌خواند؟ چرا کار نمی‌کند؟ چرا دوستانی ندارد؟ چرا مطالعه نمی‌کند؟ چرا اینقدر بی‌هویت است؟ آیا زنی که بچه ندارد، هیچ منشاء و عامل هویت‌ساز دیگری ندارد؟ از طرف دیگر، چه اتفاقی افتاده است که لیلا و مرتضی بچه‌داشتن‌شان را از دیگران پنهان می‌کنند و حتی برای این پنهان‌کاری هزینه‌های گزافی، مثل تعویض خانه و زندگی پنهانی در شهر، متحمل می‌شوند؟ گویی نویسنده و کارگردان، به‌نوعی تنگنویان ناباروری را پیش‌فرض قرار داده‌اند و کل فیلمنامه بر این پیش‌فرض دور می‌زند که ناباروری ننگ است و این زوج تاش می‌کنند این ننگ را پاک کنند و به زندگی عادی برگردند. در واقع، آنها با بچه خداحافظی و به کلیشه‌ها و پیشداوری‌های مخرب اجتماعی سلام می‌کنند.

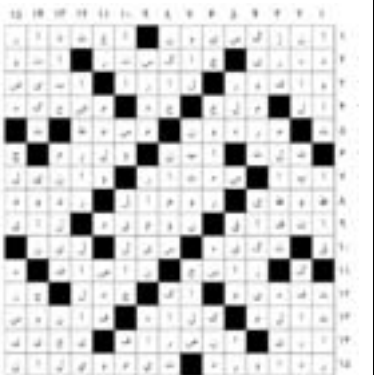
*عضو انجمن جامعه‌شناسی پزشکی ایران

دستم می‌افتد، لیلا روی مبل می‌افتد و... این نوع نگاه فیلم به ناباروری، بازتولید نگاه فاجعه‌باربودن به این مشکل است. طبق آمار پژوهشکده ابن‌سینا حدود ۱۵ درصد زوجین در ایران مشکل ناباروری دارند و این آمار در حال افزایش است. با توجه به این مساله، آیا رسانه‌ها نباید به این موضوع اندکی منطقی‌تر نگاه کنند و رویکرد رفع مشکل را به‌جای رویکرد بزرگ کردن آن برگزینند؟ آیا کارگردان و نویسنده فیلم در قبال چند میلیون زوجی که این مشکل را دارند، تعهدی ندارد؟ آیا فیلم صرفاً باید بینندگان را سرگرم کند و گاهی آنها را بخنداند؟ آیا دست‌اندرکاران سریال نباید به تأثیرات سریال‌شان بر جامعه بیندیشند؟ آیا این سریال ناباروری را نوعی فاجعه و ننگ نمی‌نمایاند و ناباروران را همچون آدم‌هایی جلوه می‌دهد که همیشه در حسرت‌اند و حتی ممکن است دست به دزدیدن بچه‌های دیگران بزنند؟ آیا این سریال زن نابارور را انسانی بی‌هویت نشان نمی‌دهد؟

افقی:

۱- اثر اسکار وایلد- حرف تعجب ۲ -ساز زهی- تغییر حالت ماده از مایع به جامد- خوشگل ترکی ۳- پاسبانی- نیلوفر هندی- تله- کسی که برای خدا شریک قرار دهد ۴- درمانده- نمک اسید استیک ۵- نوعی مسابقه دو کشور- مالت- وسیله برقی اتومبیل- حل آزار کهنه ۷- ابلاغ پیام- منسوب به نبی- خارج شدن توپ از میدان بازی ۸- پیغمبر زمان اردشیر بابکان- واضح و آشکار- علم سرشماری ۹- قدم- آگاه و بصیر- کشور نوشابه ۱۰- سفید آذری- بزرگوار- از اصطلاحات مکانیکی ۱۱- فرشته- ترقی، ارتقا ۱۲- مدارک- نام دیگر هلیکوپتر ۱۳- سوار- هواپیمای روسی- آکنده- نامی پسر خارجی ۱۴- چروک پوست- مباحثی در فیزیک- ثابت و محکم ۱۵- زدنسی آدم بهانه‌گیر- موضوع را نادیده فرض کن

حل جدول
۱۵۷۶

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه تر کیبی ژاپنی به معنای عدددهای بی تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۸		۱	۳	۴	۷
۳			۴	۶	۸
۷		۹	۸	۵	۱
			۶		
		۸	۷		۴
		۱	۹		
۴		۳	۵		۷

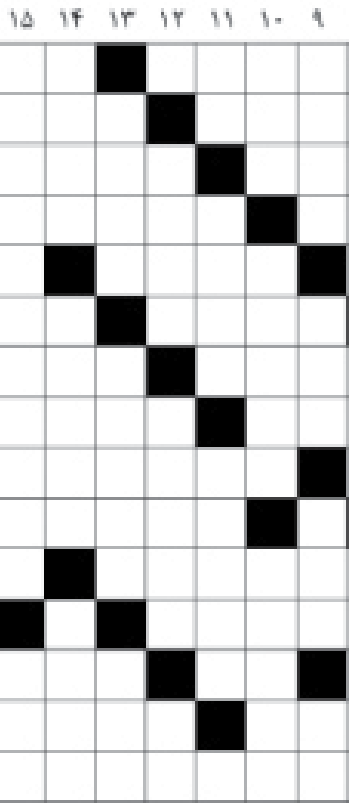
۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱
۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱
۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱
۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱
۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱
۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱
۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱
۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱
۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱
۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱	۵۸۱

حل سودوکو
۵۸۰

۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱
۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱
۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱
۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱
۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱
۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱
۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱
۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱
۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱
۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱	۲۳۱

حل سودوکو
۵۸۰

نزولات آسمانی- شهری در روسیه ۸- نفس و قوای باطنی- بازی فکر غیرمجاز- رسام دایره ۹- کتاب داستان- ظرف روغن- تو سری خور چکش- کاروان ۱۰- بدهی- خانه محقر- خفاش ۱۱- مجازات شرعی- ورزش برقی- زرشک ۱۲- پایتخت روسیه- پشه مالاریا- ششگرد ۱۳- جست‌وجو- سپرده- خرده سنگ ۱۴- جمع وزیر- صحرای اتمی- پسر مازندران ۱۵- برق درمانی- کم کردن

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۸		۹	۷	۳	
۷		۸	۱	۵	
		۳	۵	۷	
۶			۸	۱	۹
		۵	۶		
		۱	۴	۲	
۵		۲		۹	
		۴			
۷					